

[ftm.nl](https://www.ftm.nl)

De EU moet geen overheden maar bedrijven reguleren

Gastauteur

De EU zou zich wereldwijd moeten inspannen voor het afdwingen van eerlijke handelspraktijken bij bedrijven, schrijven gastauteurs Judith Sargentini en Tom van der Lee, maar in de praktijk bemoeit 'Brussel' zich vooral met het gedrag van overheden. Deze week kan het roer om, als een wetsvoorstel over conflictmineralen binnen het Europees Parlement wordt behandeld.

De EU is de tweede economie, het grootste handelsblok en daarmee een van de machtigste handelsspelers ter wereld. Die handelsmacht kan de EU gebruiken om misstanden in de wereld tegen te gaan. Deze week dient zich daarvoor een concrete mogelijkheid aan. Woensdag ligt een wet ter stemming voor in het Europees Parlement die de handel in conflictmineralen aan banden legt. De wet zou bedrijven na jaren van vrijblijvende initiatieven aanzetten om echt in actie te komen tegen de directe of indirecte financiering van geweld in Congo, Colombia of Afghanistan. De EU geeft hiermee het goede voorbeeld, maar ze moet haar handelsbeleid op dezelfde voet voortzetten in plaats van nog meer deregulerende handelsakkoorden te sluiten.

De grootste Europese bedrijven zijn betrokken bij gruwelijke praktijken buiten Europa. H&M, C&A en Primark laten hun kleding produceren in Myanmar tegen een hongerloon. Het Indiase dochterbedrijf van Vodafone zorgt er via een postbus in Nederland voor dat India miljoenen aan belastinginkomsten misloopt. Nestlé importeert palmolie uit Indonesië die wordt gewonnen door kleine kinderen die hun land kwijtraken. Europese autofabrikanten gebruiken grondstoffen voor hun auto's die mogelijk conflicten in Congo financieren. De voorbeelden zijn eindeloos.

Bilaterale handelsakkoorden

Wat doet de Europese Unie daartegen? Tot nu toe bar weinig. Het directoraat handel van de Europese Commissie is vooral erg druk met het sluiten van bilaterale handelsakkoorden. Niet alleen met de Verenigde Staten (TTIP) en Canada (CETA), maar met vrijwel iedere uithoek van de wereld: van Japan tot Australië, van Centraal Afrika tot Zuid-Amerika. Die handelsakkoorden bieden in theorie een kans om regels vast te leggen die bedrijven dwingen tot verantwoord ondernemen. Maar de realiteit is precies tegenovergesteld.

Handelsakkoorden reguleren niet de bedrijven die aan misstanden bijdragen, maar

juist de overheden

Handelsakkoorden in hun huidige vorm reguleren niet de bedrijven die aan misstanden bijdragen, maar juist de overheden. Harde regels over markttoegang, rechten van buitenlandse investeerders en wederzijdse erkenning van standaarden beperken de beleidsruimte van publieke autoriteiten om de markt te reguleren. Daarmee worden bedrijven nog machtiger dan ze al zijn en kunnen ze hun verantwoordelijkheid nog makkelijker ontlopen. Harde verplichtingen voor bedrijven om mensenrechten en het milieu te respecteren ontbreken in deze handelsakkoorden. CETA, dat door voorstanders tot 'het meest progressieve handelsakkoord ooit' werd gedoopt, kent weliswaar een hoofdstuk over duurzaamheid en arbeid, maar daarin staan slechts goede voornemens waar niemand rechten aan kan ontlenuen. Het Europese handelsbeleid stuurt zo vooral aan op deregulering in plaats van regulering van multinationals.

Conflictmineralen

Dat de Europese Unie het wel degelijk kan, bewijst de wet tegen conflictmineralen die, na jaren van politieke strijd en obstructie door de lobby van autobedrijven, nu hopelijk wordt goedgekeurd door het Europees Parlement. Die wet verplicht grote Europese importeurs van grondstoffen om na te gaan of mensen de dupe zijn geworden bij de winning ervan. Deze importeurs moeten op hun beurt opheldering vragen bij hun leveranciers zodat de wet wereldwijd bijdraagt aan eerlijkere ketens van grondstoffen.

De Europese Unie heeft vooral een trackrecord op het wegnemen van barrières voor bedrijven. Het reguleren van het mondiale bedrijfsleven staat nog in de kinderschoenen. De wet tegen conflictmineralen is een eerste stap die snel navolging moet krijgen. Stel harde regels aan Europese textielbedrijven zodat werknemersrechten in Azië gerespecteerd worden. Zorg dat alleen duurzame palmolie in de EU op de markt mag komen en zorg dat alleen eerlijk geproduceerde cacao Europa binnenkomt. Geef multinationals niet nog meer vrij spel, maar gebruik je macht om te zorgen dat de internationale leiders voor mensenrechten en het milieu worden.

GroenLinks-Europarlementariër Judith Sargentini was initiatiefnemer en onderhandelaar in het Europees Parlement over de wet tegen conflictmineralen. Tom van der Lee is kandidaat-Kamerlid voor GroenLinks

